2n Festival literari
Castell de Canyelles

Relat: Els minairons de Canyelles

Autor: Gemma Torrentó i Cano

Categoria: Català

Premi del certàmen:
obra de l'escultor i artista
Francesc Barceló

Ajuntament de Canyelles

Diputació Barcelona

ELS MINAIRONS DE CANYELLES

Gemma Torrentó i Cano

Aquesta història potser és un xic inversemblant, però és tanta veritat com els meus estudis de Rareses Antropològiques Tecnològicament Aplicades a Follets Intel·ligents Alterats (coneguda amb l'acròstic de RATAFIA) i el màster en Documents Antics Nigromàntics Imaginatius i Escrits Literaris (DANIEL). En una de les meves investigacions envers els éssers més propers a nosaltres (encara que no us ho creieu els tenim molt a prop encara que són fonedissos i tímids), el que es coneix avui com a follets, vaig trobar un document que exposava una colla d'incidents de difícil explicació al voltant del Garraf, i que em va portar a plantejar la hipòtesi de l'existència d'aquests éssers a la nostra contrada, malgrat que es pugui considerar com a idea forassenyada. El misteri que embolcalla a aquests éssers, juntament amb fets estranys que els acompanyen, esdevenen a fer d'aquesta història, un relat un xic peculiar.

Comencem amb alguns antecedents, perquè així els lectors us pugueu situar:

a) De follets hi ha de moltes tipologies: sabaters, domèstics, boscans...
b) En concret, el cas que desenvoluparé fa referència a una classe específica, els anomenats Minairons.
c) La presència d'aquests no va estar una casualitat sinó l'esdevenir de fets propis de la història.
d) La intel·ligència i el poder de l'Inotna.
e) La caiguda d'un meteorit a la localitat (l'any 1811).
f) El perquè d'un porc senglar amb el serrell vermell que volta pel Garraf.

Bé, amb tot això, comença la història.

Quan aquest territori actuava com a frontera entre els sarraïns i els cristians (en aquest cas aquestes terres eren conegudes com la Marina [(1),] els comtes de Barcelona van establir un conjunt de castells que protegissin els seus territoris. No es coneix exactament qui, encara que el més probable és que fos un dels assistents del cavaller (en les meves investigacions crec que podríem concloure que era el mestre d'obres i encarregat de les construccions amonedat Inotna), fou l'encarregat d'establir i construir aquestes fortificacions. Com ja es coneix, el Castell d'Olèrdola va esdevenir el més important d'aquests voltants, però era necessari establir altres fortificacions o defenses afegides, per això es va establir una torre de guaita (o vigilància) a certa distància d'aquest Castell. L'Inotna, amb la seva gran experiència i coneixements, va decidir

construir-hi un conducte subterrani per a poder comunicar ambdues estructures, però ho havia de fer en secret per evitar que els sarraïns (o d'altres enemics o rivals) poguessin utilitzar-lo tant per entrar o per sortir-hi. D'aquest passadís ja s'ha comentat la seva existència en un altre relat [(2).] Això plantejava problemes atès que el terreny on volia construir (el nom de Garraf prové de l'àrab "garrafa" (غراف), que vol dir "sínia" o "lloc d'aigües abundants") n'estava ple d'aquest líquid.

Inotna viatjava amb el seu canut ple de Minairons (havia nascut als peus dels Pirineus i la seva família n'era la responsable d'ells), però tenia por que en estar lluny de les seves muntanyes no li fessin cas i provoquessin algun disbarat. Amoïnat i engrescat com estava, dirigint la construcció de la torre de defensa, va agafar una de les canyes, li va fer els orificis petitets i la va transformar en una senzilla flauta que li servia, quan descansava o estava desolat, per a rumiar com solucionar el problema amb el seu "secret".

Vet aquí que una nit, no qualsevol sinó la del solstici del mes de l'estiu, la flauta esmentada va quedar oblidada en la cova que feia servir el Mestre per a descansar i a prop d'una herba de Sant Joan (que casualment és coneguda com l'herba menaironera; és aquesta nit que floreix i grana i només creix en coves de molta fondària guardades per gegants i dracs que només deixen passar llum al punt de mitjanit.

Així que amb la rosada de la nit i el bany de la lluna, l'estri va quedar embolcallat amb una impregnació màgica. L'endemà l'Inotna la va tocar, dins el canutet es va produir una petita sacsejada que va fer caure de cul al Mestre. Atordit, però recuperat del seu ensurt, va pensar que tot allò era producte de la seva imaginació (fins i tot pensava que se li havia girat el cervell) provocat pel cansament i fruit de les seves cabòries, però com tocar el relaxava, va tornar-hi. Malgrat haver quedat garratibat, va tornar a tocar altra vegada, i es va produir la mateixa reacció. Com era observador i científic de mena, va fer el que acostumen a fer els que empren el mètode científic: hipòtesi, experimentació i comprovació. Va repetir unes quantes vegades el procés i preveient la causa d'aquestes sacsejades va decidir ser un xic agosarat i experimentar; arribat a la seva cambra, va obrir el recipient i va tocar la flauta i, per sorpresa (atès que no van sortir gens arrauxats), van aparèixer els cinc follets que hi havia a dins, tot tranquils i obedients.

Un cop l' Inotna va comprovar que els podia manar sense por que s'esveressin ni se li abraonessin, va tenir la solució al seu problema principal, com connectar la torre que estava construint amb el Castell d'Olèrdola: faria servir aquests cinc inesgotables

“ajudants”. Conten les llegendes que una de les maneres de poder controlar els Minairons és anomenar-los, per això i com no he trobat proves clares (el gran mestre evidentment no ho va deixar per escrit), els anomenaré seguint un criteri poc científic, però actual (això d’agradar-me les sèries de vikings ha tingut la seva influència), per tant, els he batejat amb els noms de: Asger, Odalyn, Stickbbug, Bjorn i Torvi.

Aquests cinc engrescats Minairons van anar construint, en secret i sota les ordres del Mestre, el túnel que comunicaria les dues estructures, estructura que només coneixerien els senyors del Castell. I així va ser com els cavallers va poder estar una mica més tranquils, gràcies a aquests petits éssers diminuts i desconeguts per a tothom, aquests diminuts éssers o detectables van esdevenir els autèntics constructors de les defenses.

Un cop traspassat el Mestre, els seus descendents van continuar vivint per aquests indrets, tot custodiant el canutet amb els cinc Minairons, coneixent el secret de poder-los dirigir i emprant-los per a tasques pròpies del camp o de construccions (no eren Mestres, però ajudaven els seus veïns en construccions i millores de les comunicacionslocals).

Una nit (concretament de l’any 14 de maig de 1861), l’Ammeg que era una de les descendents del Mestre, va pujar al Cim de les Àligues a fer-se un bany d’energia (era una trementinaire , coneixedora d’herbes remeieres i, per alguns, un xic bruixa) i, com sempre que hi pujava, portava amb ella el canutet perquè els follets poguessin albirar les muntanyes llunyanes i així no enyorar-se tant dels seus orígens. Però vet aquí que, com ella era un xic despistada i inquieta, no va veure arribar un meteorit que queia des del cel. L’impacte de l’asteroide va provocar que quedés estabornida i, més tard, marxés espantada oblidant-se el canutet a terra. Un nuvolet amb polsim del meteorit va arribar per casualitat a l’indret on estava el petit amagatall dels nostres diminuts personatges, aquesta pols ho va impregnar tot i, vet aquí, que va tenir un efecte especial en els éssers vius del seu voltant, concretament en els bolets i, també, en els nostres protagonistes. El polsim va penetrar dins el recipient, va fer saltar el tap del canutet i els Minairons van sortir tot confosos i estabornits; estaven sols sense cap humà al voltant, només amb la flauta caiguda allà a prop i el seu habitacle obert. No sabien que fer (ells són actius de mena i amb la necessitat d’estar en moviment contínuament) però van esdevenir tranquils, el contingut del meteorit els havia abaltit i tranquil·litzat, havia provocat una mutació de la seva personalitat.

Com no sabien com actuar i no tenien a ningú a qui obeir, van decidir marxar (malgrat que l’Ammeg va tornar a buscar-los) i baixar fins a la població, però els sorolls provocats

pels humans (van passar anys sentint enrenous de construccions, guerres, aldarulls) els espantava i molestava, van intentar treure l'entrellat del comportament destructiu dels humans, però no hi va haver manera i, per això, van decidir mantenir-se amagats i se'n van autoassignar la tasca d'atendre el bosc on vivien i cuidar els animalons del voltant (potser va ser els precursors dels moviments animalistes d'avui dia!!).

En la seva tasca van dedicar força preferència als porcs senglars atès que eren una de les espècies més amenaçades i perseguides dels voltants, procuraven el seu benestar i sobretot el menor contacte amb humans per evitar-ne conflictes. Malgrat que les seves construccions i actuacions, van començar a trobar-se espais malmesos i destruïts i, també, van detectar una disminució de senglars sense poder concretar el motiu. Tot sorpresos iniciaren un seguit d'observacions, ben amagats, per detectar-ne la raó fins que, per casualitat, van escoltar aquesta conversa:

- Sort que amb la nostra aparença ningú s'ha adonat que fem!

- Ets una crac!!- va dir una altra acompanyant- Qui pot sospitar de tres velletes que passegen tranquil·lament amb els seus gossets?

- SShh! No sabem si algú ens pot sentir- va dir la Cap a les seves acompanyants.- Hem de continuar cercant indicis d'on s'amaguen aquests fastigosos animalons i esbrinar quins humans els tenen en consideració i els protegeixen. Recordeu que cal observar les tanques de les cases per a tenir-ne informació.

- Recordeu el nostre lema – va dir la tercera «velleta»- "Menys vida animal i més benefici personal".

Amb aquesta frase haureu copsat que el seu principal objectiu era cercar terrenys per a construir tot oferint-los a empreses constructores, per això volien destruir els hàbitats naturals d'alguns animalons. Aquesta conversa la tenien uns personatges nouvinguts a aquestes contrades. Havia arribat una perversa bruixa, la Red Hair, la qual acompanyada de dues aprenents que portaven detectors d'animals salvatges (disfressats de gossets petaners per a dissimular la seva funció) cercaven animalons per eliminar-los, sobretot senglars, als quals tenien una mania especial i volien exterminar de totes totes. Anaven passejant com a dolces velletes per Canyelles sota una aparença tranquil·la, tot atansant-se a les tanques de les cases amb la intenció de controlar els animals que hi habitaven i vigilar els seus propietaris per saber les seves preferències i si aquests protegien els animals, cercant punts on podien alimentar-se els animals salvatges..., bàsicament per a tenir-ho tot controlat i, si esqueia, actuar per

aconseguir el seu objectiu (*a partir d'ara si us trobeu algú tafanejant la tanca de casa vostra, sospiteu!!)*

De tot això els Minairons eren conscients i, sempre que podien, ajudaven els animals amenaçats (els construïen caus, treballaven en túnels, escampaven olors per confondre els rastrejadors...), però el poder de la bruixa i el seu missatge engrescador envers alguns humans anava aconseguint una lluita desigual. Però ells no defallien i continuaven amb la seva tasca. No podien enfrontar-se directament amb les malvades «velletes» perquè la Red Hair portava un bastó per caminar que en realitat era un bastó màgic immobilitzador d'animalons.

Els Minairons van decidir iniciar diverses accions:

1.- Seguir les passejades de les bruixes.

2.- Començar una campanya d'informació:

a) comunicar als gossos vigilants de les finques la funció d'aquestes velletes de manera que amb els seus lladrucs poguessin evitar que s'atansessin a les tanques a controlar.

b) informar els follets domèstics dels somnis (viuen a les cases amagats sota els llits dels dormitoris dels humans) perquè durant la nit parlessin a cau d'orella dels infants i els fessin més conscients de la necessitat de respectar la natura.

3.- Reforçar la xarxa de túnels soterrats.

No podien eliminar l'amenaça de les «velletes» però podien contrarestar el seu poder. També van intentar contactar amb els follets èlfics per aconseguir un remei en contra de les bruixes (per transformar-les en senglarets) però no aconseguien cap cabell per a fabricar la poció.

Passats molts anys, ara fa exactament onze, va néixer una nena (que per mantenir el seu anonimat anomenaré Maria) que va provocar, no sé exactament el motiu, que els cinc follets l'observessin ja des del bressol i decidissin que ella seria la seva nova Mestressa. En ser petita, jugava amb ells com faria qualsevol infant: els pentinava, els donava ordres, els passejava, els manava…, tot i que el seu entorn no se n'adonava perquè pensaven que eren ninots (aquests Minairons eren prou intel·ligents per no moure's i amagar-se en presència dels altres adults) i podien passar desapercebuts i continuar amb la seva tasca.

Amb ella com a Mestressa van aconseguir una estabilitat i uns avenços importants en la protecció dels animals, van aturar moltes de les accions de la bruixa malvada perquè, en poder moure's més lliurement pel territori i en estar protegits per una aparença molt útil, podien espiar millor els seus moviments (recordeu que podien comportar-se com a ninots) i desplaçar-se conjuntament amb alguns humans.

Passats uns anys, en una de les seves vigilàncies, van descobrir la velleta Red Hair allunyada del seu «bastó», tot distreta espiant a uns senglars. Un dels Minairons, el Bjorn, no va deixar escapar l'oportunitat, va agafar un petit mirall i el va enganxar a la punta del pal; quan la bruixa va intentar llençar el seu malefici envers el senglar, el poder li va rebotar al mirall i li va caure al damunt: Què va passar? Va quedar estabornida una bona estona i quan es va despertar es va notar tota estranya. En intentar aixeca-se, va posar les quatre!!, potes a terra, el seu cos el notava dur, diferent... Què li passava? Doncs, per estalviar-vos misteri, us diré que el malefici li va retornar i es va convertir en un animaló rosa amb el serrell vermell. Quin? Doncs ho heu encertat!! Un senglar, molt semblant a una guardiola gran. Tota esverada va fugir corrents per amagar-se al bosc. Tanmateix, van tenir la sort, la resta d'animalons, queel bastó s'esberlés i perdés el seu poder per sempre.

I, per completar el seu Karma, uns caçadors la van descobrir (no era difícil amb el seu color llampant) i li van disparar. Sorpresos, en veure el seu tamany, color de pell i el serrell, van decidir deixar de caçar per aquella zona durant un temps pensant que hi havia un virus entre els animals. En notificar-ho a les autoritats, van prohibir la caça a lazona del Garraf fins a nou avís.

Tanmateix, amb el pas del temps els petits follets, amb la feina consolidada i amb unes actuacions sistematitzades desenvolupades per diverses associacions, van començar a sentir plena enyorança de la seva veritable llar i així ho van traslladar a la Maria. Evidentment, la nena no tenia ni recursos ni mitjans per resoldre aquesta situació, el que li provocava cert neguit. La solució, però, va arribar, com passa molt sovint, per casualitat (alguns ho coneixen per "destí"): els alumnes de sisè de l'escola Sant Nicolau, ja des de fa anys, van de viatge de final de curs a... Sort, població molt propera a les muntanyes habitades pels Minairons.

I així ha estat com aquest any 2021 els follets han tornat a la seva llar original tot essent transportats, en secret, discreció i pena (barrejada amb l'alegria de poder ajudar-los), a la seva veritable llar.

(1) *Crònica de l'honor i lo voler (llibre de los fets del molt noble Guillem de Llacunable) de Joaquim Micó Millan.*

(2) Minairons: *Aquests éssers remenuts són molt treballadors però també una miqueta eixelebrats. Segons diuen, es guardaven (o es guarden, vés a saber!) dins d'un canut de fusta d'aquells que es feien servir per guardar les agulles. Quan el canut es destapava els Minairons sortien com un eixam d'abelles, cridant tots alhora: - Què farem! Què direm! Què farem! Què direm! – De seguida i ben de pressa se'ls havia de donar feina per a fer; si l'amo del canut dubtava o es distreia i no els encomanava cap feina per a fer aleshores els Minairons... nyec!!, l'escanyaven en un tres i no res!!! Moltes de les tarteres del Pirineu han estat obres d'aquests follets, segons la llegenda, quan el seu amo havia obert per descuit o accident l'ampolleta o canut i, desesperat, els ordenava aplegar en un punt determinat totes les pedres dels rodals.*

Castell de Canyelles

Construcció derivada d'una torre de defensa vinculada al castell d'Olèrdola. La importància d'aquesta fortificació al llarg de la història ha estat com a protecció auxiliar del castell d'Olèrdola, alhora que contribuïa a defensar la ruta natural entre Vilafranca del Penedès i el mar (Vilanova i la Geltrú).

Fins a principi del segle XII, el castell de Canyelles, sota Olèrdola, se situa entre el món carolingi del nord i l'islàmic del sud. Però aquesta terra independent dels uns i els altres cau en mans dels almoràvits, que, el 1107 deixaren despoblada tota la província i envaïren el castell d'Olèrdola que ja no se'n va aixecar més. Canyelles va reforçar la seva funció de clau de pas entre la costa i l'interior. El poder del castell s'exercia, en temps de pau, cobrant el dret de pontatge per damunt de la riera.

Ajuntament de Canyelles